

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/31, p. 151-168

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12674>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

Referees/Hakemler: Doç. Dr. Abdullah IŞIKLAR –
Doç. Dr. Serkan ÖZDEMİR – Dr. Ekin ERDEM

This article was checked by iThenticate.

TÜRKİYE'DE EĞİTİM, İŞSİZLİK VE ENFLASYONA DAYALI GELİR DAĞILIMI ADALETSİZLİĞİ

Salih KALAYCI - Ayhan ÖZTÜRK***

ÖZET

1980'li yıllardan sonra serbest piyasa ekonomisinin de etkisiyle, gelir dağılımında meydana gelen adaletsizliğin giderek artış gösterdiği bilinmektedir. Ülkeler açısından oldukça fazla önem arz eden gelirin adaletsiz dağılımı, fonksiyonel, kişisel, sektörel ve bölgesel olarak incelenebildiği gibi eğitime ve cinsiyete göre de incelenebilmektedir. Gelir dağılımı adaletsizliğinin ortaya çıkmasında eğitimin payı oldukça önemlidir. Eğitim seviyesinin yükseldikçe, bireylerin gelirlerinin artması, yoksulluk ve işsizliğin azalması, eğitim ve gelir arasındaki pozitif ilişkiyi gösterirken, eğitim hayatlarında başarısız olan kişiler tarafından elde edilen gelirlerin az, yoksulluk ve işsizlik oranlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Cinsiyetler arasında ayrım gözetmeksizin bütün bölgelerde eşit fırsatlarla yapılan eğitimin, gelir dağılımını olumlu yönde etkileyeceği bilinmektedir. Özellikle, kadına eğitim hayatında yapılan ayrımcılığı ortadan kaldırarak, iş hayatına dâhil edilmesinin, üretken konuma getirilmesinin sağlanması sonucu gelir dağılımında meydana gelen eşitsizlik oldukça azalmaktadır. Bu çalışmada 1980 – 2013 yılları arasında senelik olarak almış olduğumuz verilere dair uyguladığımız çoklu regresyon analizi için değişkenlerimizden $GINI_THEİL$ bağımlı değişken, enflasyon, eğitim harcamaları, doğrudan yabancı yatırımcı, dış borçlanma, GSMH ve işsizlik ise bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. p-değeri sonucu enflasyon için 0.0138, eğitim harcamaları için 0.0538, doğrudan yabancı yatırımcı için 0.0148, dış borç için 0.0156, GSMH için 0.7246 ve işsizlik için ise 0.0248 olarak elde edilmiştir. GSMH hariç tüm değişkenlerimize dair p-değeri sonuçları 0.05'in altında çıkmıştır. Ayrıca Johansen eş-bütünleşme testi ile VAR analizi yapılmıştır. Eş-bütünleşme testi sonucuna göre gelir dağılımı adaletsizliği, enflasyon, işsizlik ve eğitim harcamaları arasında uzun vadeli ilişki vardır.

Anahtar Kelimeler: Gelir Dağılımı Adaletsizliği, Dış Borç, İşsizlik, GSMH, Uluslararası İktisat.

Jel Kodları: D33, H63, E31, E24, F00.

* Yrd. Doç. Dr. Bursa Teknik Üniversitesi Uluslararası Ticaret ve Lojistik, El-mek: salih.kalayci@btu.edu.tr

** YL Öğrencisi, Bursa Teknik Üniversitesi, El-mek: ayhanoztrk16@gmail.com

THE INCOME INEQUALITY BASED ON EDUCATION, UNEMPLOYMENT AND INFLATION: THE CASE OF TURKEY

ABSTRACT

It is known that after 1980s with the effect of market economy the income inequality increased rapidly. As a topic, income equality is one of the main cases which is important for the state and it can be measured not only as personal, sectoral and regional issue but also by using other indicators such as education and gender. Education plays an important role in the process of income inequality. Individual's income rises with his/her education level, and reduces the unemployment. On the other hand, people who are unsuccessful in education have lower salaries and higher unemployment rate. There is an idea that if education is provided equally to all regions without discrimination, it may affect positively the distribution of income as well. Especially, by preventing discrimination of women in education and encouraging their participation in social and economic life would help to reduce disparities between the gender groups. Besides, multivariate regression test is used and according to results of the test except GDP, inflation, cost of education, foreign direct investment, external debt, GDP and unemployment affect and trigger the GINI considerably. The p-value of inflation is 0.01380, 0.0538 for cost of education, 0.0148 for foreign direct investment, 0.0156 for external debt and 0.0248 for unemployment.

STRUCTURED ABSTRACT

It is foreseen that after 1980s with the impact of market economy, the income inequality rises swiftly. Depending on that fact, income equality is one of the major cases which is vital for the state and it can be evaluated not only as personal, sectoral and regional issue but also by taking into account other indicators such as education and gender. Education plays an significant role in the process of income inequality. Individual's income increases with his/her education level, and decreases the unemployment. In addition, people who are unsuccessful in education have lower wages and higher unemployment rate. There is an idea that if education is ensured equally to all regions without discrimination, it may influence positively the distribution of income as well. Notably, by hindering the discrimination of women in education and encouraging their contribution in both social and economic life would help to decrease disparities among the gender groups.

One of the most significant indicator of unfair income distribution is GINI_THEIL which is derived from university of Texas Inequality Project (UTIP). Rest of the data is collected from World Bank's official website as annully from 1980 to 2013. The GINI is detemined as dependent variable and inflation, cost of education, foreign direct investment, external debt, GDP and unemployment are determined as independent variable. Multivariate regression is implemented as econometrical model and according to results of the test except GDP, inflation, cost of education, foreign direct investment, external debt, GDP and unemployment affect and trigger the unfair income distribution remarkably. Sample size is

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/31

more than 30 in order to make it parametrical test. The p-value of inflation is 0.01380, 0.0538 for cost of education, 0.0148 for foreign direct investment, 0.0156 for external debt and 0.0248 for unemployment. Majority of them are significant findings.

On the other hand, ADF unit root test is applied in order to comprehend that the series are stationary or not and if the p-value of series is less than 0.05 and if absolute value of t-statistic of ADF is more than test critical value, that means that the series are stationary. However, the ADF test results of GINI, inflation, unemployment, and cost of education are not appropriate and all series are converted from I(0) to I(1). After converting I(0) to I(1), Johansen co-integration test is implemented. According to test results co-integration test, there is long term-stable relationship between GINI, inflation, unemployment and cost of education. The Turkish government should more focus on the infrastructure of education. Besides, inflation and unemployment rate should be reduced in order to decrease unfair income distribution.

Vector auto regressive model is also implemented to determine that effect of independent variables on dependent variable. According to both variance de composition and impulse response analysis the impact of inflation is relatively more than both unemployment and cost of education on unfair income distribution. Therefore, what way should government follow?

Inflation is related with period of high price. Majority of Central Bank aim low inflation. If inflation increases too much, there are lots of economic policies, such as monetary policy to decrease the inflation rate. Way one: Monetary Policy: In the Turkey, monetary policy is the most significant component for sustaining low inflation rate. In the Turkey, monetary policy is set by the Central Bank of the Republic of Turkey, they are given an inflation target by the government. This inflation target is 2%+/-1, and the Central Bank of the Republic of Turkey implement interest rates to acquire this aim. Way two: Supply Side Policies: Supply side policies target to rise long-run competitiveness and productivity. For instance, both deregulation and privatisation would make companies more influential, productive and competitive. Thus, in the long-term supply side policies contribute to decrease inflation and its pressures. Way three: Fiscal Policy: This is another demand side policy, similar in impact to monetary policy. Fiscal policy contains the government spending levels and changing tax to affect the level of total demand. In order to decrease inflationary rate, the government should rise the tax rate and minimize spending of the government.

Way four: Exchange rate policy: Fixed exchange rate regime, it would contribute to decrease inflation rates. A stronger Turkish Lira makes imports more cheaper and stronger. In this respect, it decreases domestic demand, leading to less demand control inflation. Finally, a stronger Turkish Lira creates incentives for companies to reduce costs to maintain the competition.

Keywords: Income Distribution, External Debt, Unemployment, GDP, International Economy.

Jel Codes: D33, H63, E31, E24, F00.

Giriş

Gelir dağılımındaki adaletsizlik, bütün dünya ülkelerinde büyük bir sorun haline gelmektedir. Bu adaletsizlik, hem gelişmiş ülkeler, hem de gelişmekte olan ülkeler açısından önem teşkil etmektedir (Üzümcü, Korkat, 2014: 137). Türkiye'nin de bu problemle karşı karşıya olduğu bilinmektedir. Gelir dağılımı uluslararası boyutta olabildiği gibi, ülke içinde çeşitli bölgeler arasında, hatta kişiler arasında da olabilmektedir. Türkiye'de de incelendiğinde farklı bölgeler arasındaki gelir farklılıklarını görmek mümkündür. Gelir dağılımını etkileyen faktörler arasında, emeğin ve servetin dağılımı, kişiler arasındaki ücret farklılıkları, enflasyon, ekonomik krizler, küreselleşme, sosyal statü, beşeri sermaye, eğitim, demografik etkenler, sosyo-ekonomik etkenler ile sosyal norm ve gelenekleri söylemek mümkündür (Akça ve Ela, 2012: 247-248).

Gelir dağılımı eşitsizliğinin ortaya çıkmasındaki en büyük etkenlerden biri eğitimidir. Eğitimin, bölgelere ve cinsiyete göre dağılımı son derece önemlidir. Bölgeler arasındaki eğitim farklılıkları ve eğitime ulaşma konusunda cinsiyet ayrımının yapılması gibi etkenler bu dağılımı olumsuz yönde etkilemektedir. Eğitim imkânlarından cinsiyet farkı gözetmeden, herkesin eşit bir düzeyde yararlanabilmesi ise gelir farklılıklarını azaltma konusunda etkili olmaktadır. Bölgesel olarak incelendiğinde Türkiye'de de eğitime katılma düzeyi kırsal kesimde düşüktür. Aynı zamanda kadınların eğitime katılma oranı da erkeklere göre düşüktür. Bu durum Türkiye için bir olumsuzluk ifade etmekle birlikte eğitime katılma oranlarını yükseltmek için alınacak kararlar ve uygulanacak politikalar, gelir dağılımındaki adaletsizliği azaltmakta etkili olacaktır (Akça ve Ela, 2012: 255).

Eğitim, bireylerin hayatları boyunca alacakları gelirlere olumlu veya olumsuz etki yapmaktadır. Eğitim seviyesi arttıkça, işgücüne dâhil olma oranı ve bireylerin gelir düzeyleri de artmaktadır. Fakat eğitim alanında başarısız olan bireyler, çalışma hayatlarında daha düşük gelirlerle hayatlarını sürdürmektedirler. Bundan dolayı eğitim, gelir dağılımı açısından oldukça önemlidir. Eğitim ve gelir arasında bulunan pozitif ilişki Türkiye'de de mevcuttur (Çiftçi ve Kangallı, 2015: 149).

Gelir dağılımında bölgesel olarak meydana gelen eşitsizlikler beraberinde ülke içi göçlerin yaşanmasına da neden olmaktadır. Kişilerin, işsizlik oranlarının yüksek olduğu bölgelerden ayrılıp gelir düzeyinin ve iş imkânlarının daha fazla olduğu bölgelere doğru göç ettiği saptanmaktadır. Fakat göç alan bölgelerde işsizlik oranlarının artması, çarpık yapılaşma gibi sorunlar ortaya çıkarken, göç veren bölgelerde de işgücü kaybı gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır (Emirhan, 2015: 80). Göç girişiminde bulunan kişiler ve aileleri göç ettikleri kentin kültürüne alışma konusunda, çalışma yaşamına uyum sağlama süreçlerinde oldukça sıkıntı yaşamaktadırlar. Aynı zamanda yapılan iç göçler neticesinde karşılaşılan sorunlar arasında işsizlik oranında artış, yoksullaşma, gelir dağılımında adaletsizlik, eğitim, sağlık gibi alanlarda sıkıntılar oraya çıktığı gözlemlenmektedir (Genç ve Kara, 2016: 36). Göç akımları genellikle yapılan ülkede ekonomik sıkıntılar, gelir dağılımında adaletsizlik, çarpık yapılaşma gibi sorunlar ortaya çıkarsa da, bazı yapılan göçlerde nitelikli göçmenlerin ülkeye giriş yapması, kalifiye işgücünün sağlanmasına ve dolayısıyla ülke ekonomisine katkı sağlanmasına olanak tanımaktadır (Tahir, 2015: 580). Bu göç akımlarını azaltmanın yolu ise gelir dağılımındaki farklılıkların azaltılmasına ve gelirlerin belirli düzeylere çıkarılmasına bağlı olmaktadır.

1. Gelir Dağılımı Tanımı ve Kavramlar

Gelir dağılımı, ekonomide belirli dönemlerde elde edilen gelirin, bireyler, üretim araçları ve bireylerin oluşturduğu gruplar tarafından paylaşılması anlamına gelmektedir. Gelir dağılımının çeşitleri incelendiğinde esas olarak fonksiyonel, kişisel, sektörel ve bölgesel olarak değerlendirildiği görülmektedir. Fakat bunun yanında eğitime, cinsiyete, mesleklere göre incelenebildiği de bilinmektedir (Üzümcü, Korkat, 2014: 137).

Fonksiyonel Gelir Dağılımı: Belirli bir dönemde ekonomide yaratılan gelirin, üretim faktörleri yani ücret, faiz, rant ve kar arasındaki paylaşımını ifade etmektedir. Ülkelerin gelişmişlik düzeyi konusunda yararlı bilgiler veren fonksiyonel gelir dağılımı, elde edilen gelirden ne kadar kısmının tarım gelirleri, ücret-maaş gelirleri ve faiz gelirleri biçiminde bölüşülmesiyle ilişkilidir (Altınışık ve Peker, 2008: 102).

Kişisel (Bireysel) Gelir Dağılımı: Elde edilen gelirin bireyler, hanehalkı ve oluşan sosyal gruplar arasındaki bölüşümü, yani gelirin bir ülkede yaşayan nüfus tarafından nasıl paylaşıldığı kişisel gelir dağılımı olarak ifade edilmektedir. Bireysel gelir dağılımı alanında yapılan çalışmalardan faydalanarak gelir, mesleklere, eğitim durumuna, yaşa, sektörler, bölgelere göre değerlendirilebilmektedir. Bu tür gelir dağılımında bireylerin gelirinin ücret, faiz, rant, kar olması önemli değildir. Burada önemli olan kişilerin gelirden ne kadar pay aldıklarıdır (Çalışkan, 2010: 93). Yüksek gelire sahip olan gruplar ile düşük gelir grubuna dahil olanlar arasında ortaya çıkan farklar ve bu eşitsizliğin ortaya çıkmasına neden olan yollar incelenmektedir (Aktan ve Vural, 2002: 2).

Sektörel Gelir Dağılımı: Ekonomi içerisinde yaratılan gelirden tarım, hizmet, sanayi gibi sektörlerin aldığı payı ifade etmektedir. Bu sektörlerin gidişatı hakkında bilgi almak için de son derece önemlidir. Milli gelirden alınan payların, hangi sektöre olumlu, hangi sektöre olumsuz etki yaptığını belirlemekte de etkili olmaktadır (Aktan ve Vural, 2002: 2). Milli gelirden aldıkları paylara bakıldığında az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin tarım sektöründen daha çok pay aldığı görülmektedir. Gelişmiş ülkelerin ise üretim ve hizmet sektöründen aldıkları payların daha fazla olduğu bilinmektedir (Altınışık ve Peker, 2008: 103).

Bölgesel Gelir Dağılımı: Milli gelirin bir ülkede farklı coğrafyalarda hayatını sürdüren bireyler arasındaki paylaşımı anlamına gelmektedir. Ülkenin gelişmişlik durumunun bölgelere göre incelenmesine imkân tanımaktadır (Kuştepe ve Halaç, 2004: 147). Hangi bölgenin gelişip hangi bölgenin gelişmediği kolaylıkla araştırılıp, gerek coğrafi koşullardan gerekse kaynaklara uzak olmasından dolayı dezavantajlı olan bölgelere göre politikalar uygulanabilmektedir (Altınışık ve Peker, 2008: 103).

2. Gelir Dağılımını Hesaplama Yöntemleri

Ülkelerdeki gelir dağılımı çeşitli yöntemlerle ölçülebilmektedir. Bunlardan en yaygın olanı ve Türkiye’de de en çok kullanılan yöntemler olarak, yüzde paylar analizi, gini katsayısı, lorenz eğrisi ve theil indeksi tercih edilmektedir (Elveren, 2013: 36).

Yüzde Paylar Analizi: Kişisel gelir dağılımının ölçülmesinde anlaşılır ve kolay hesaplanabilmesi nedeniyle yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Ülkedeki bireyler, %5, %10, %20 gibi dilimler halinde sınıflandırılarak en düşüğe doğru sıralanmaktadır. Bu şekilde farklı dilimlerde geçimini sürdürmekte olan bireylerin toplam hasıladan ne kadar pay aldıkları belirlenerek, nüfusun dilimleri arasındaki farklar ortaya çıkmaktadır (Elveren, 2013: 36).

Tablo 1. Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Sıralı Yüzde 20’lik Gruplar

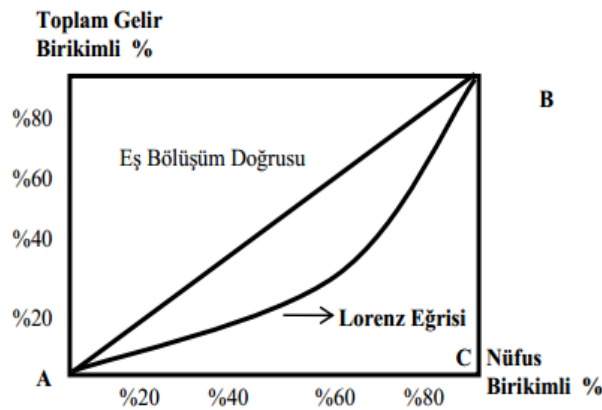
Yüzde 20’ lik Fert Grupları	2012	2013	2014	2015
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0
İlk yüzde 20 (en düşük)	5.9	6.1	6.2	6.1
İkinci yüzde 20	10.6	10.7	10.9	10.7
Üçüncü yüzde 20	15.3	15.2	15.3	15.2
Dördüncü yüzde 20	21.7	21.4	21.7	21.5
Son yüzde 20 (en yüksek)	46.6	46.6	45.9	46.5
P80/P20 oranı	8.0	7.7	7.4	7.6
Gini Katsayısı	0.402	0.400	0.391	0.397

Kaynak: TÜİK, http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1602 Erişim Tarihi: 29.04.2017

Gini Katsayısı: Gelir dağılımında meydana gelen eşitsizliği, 0 ile 1 değerleri arasında ölçmektedir. 1'e yaklaştıkça gelir dağılımındaki eşitsizliğin arttığını, 0'a doğru yaklaştıkça eşitsizliğin azaldığını göstermektedir. Şekil 1'de lorenz eğrisinde görülen eş bölüşüm doğrusu ile lorenz eğrisi arasında kalan bölümün, eş bölüşüm doğrusu altında kalan ABC üçgeninin alanına oranı hesaplanarak bulunmaktadır (Elveren, 2013: 37).

Lorenz Eğrisi: Yüzdelik dilimleme yönteminde olduğu gibi küçükten büyüğe doğru bir sıralama olmaktadır. Fakat lorenz eğrisi, gelirin kümülatif payını, kişilerin kümülatif payı ile ilişkilendirmektedir (Çalışkan, 2010: 98). Şekil 1'de görüldüğü gibi gelir dağılımında tam bir eşitlik söz konusu olduğunda 45 derecelik AB doğrusu ile gösterilmektedir. Gelir dağılımında eşitsizlik olduğunda ise lorenz eğrisi eş bölüşüm doğrusunun altına inmektedir. Lorenz eğrisi eş bölüşüm doğrusundan ne kadar uzaklaşırsa eşitsizlik o kadar artmaktadır (Elveren, 2013: 37).

Şekil 1. Lorenz Eğrisi

Theil İndeksi: Theil indeksi farklı gelir gruplarının arasında oluşan uzaklıklara aynı düzeyde duyarlılık göstermektedir. Sıfır ile sonsuz arasında değerler alabilen theil indeksi, değer arttıkça gelir dağılımında meydana gelen adaletsizliğin daha fazla olduğunu, değer küçüldükçe ise dağılımda meydana gelen adaletsizliğin daha az olduğu anlamını taşımaktadır (Selim ve Günçavdı ve Bayar, 2014: 166). Temel adaletsizlik ölçüm şartlarını sağlar. Gelir dağılımında var olan adaletsizliği, gruplar arasında ve grup içerisinde oluşan adaletsizlik şeklinde ayrıştırmaya imkan tanıyan theil indeksi, ölçekten bağımsız olmasının yanı sıra simetrik ve transfer prensibinin geçerli olduğu bir yöntemdir (Elveren, 2013: 36).

3. Türkiye'de Bölgesel Gelir Dağılımı Eşitsizliği

Türkiye açısından en önemli sorunlar arasında yer alan bölgesel gelir dağılımı adaletsizliği özellikle doğu ve batı bölgeleri arasında oldukça dikkat çekmektedir. Bu bölgesel gelişmişlik düzeylerinin farklı olmasındaki sebeplerin arasında, eğitim, doğal kaynak potansiyeli, zorlu coğrafi koşullar, pazara olan uzaklık, hükümetlerin uygulamış olduğu politikalardan oluşan faktörler sayılabilir. Türkiye'de de bölgesel gelir farklılıklarını azaltmak için çalışmalar olmakla birlikte bunların başarılı olduğu söylenememektedir. Bölgeler arasında karşılaştırma yapıldığında bunu görmek mümkündür (Dağdemir ve Acaroğlu, 2011: 45).

Tablo 2. Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Gini Katsayısı

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Türkiye	0.402	0.404	0.402	0.400	0.391	0.397
TR1 İstanbul	0.373	0.371	0.384	0.392	0.367	0.397
TR2 Batı Marmara	0.360	0.365	0.356	0.337	0.333	0.353
TR3 Ege	0.387	0.397	0.382	0.370	0.358	0.363
TR4 Doğu Marmara	0.341	0.326	0.344	0.322	0.336	0.339
TR5 Batı Anadolu	0.367	0.374	0.369	0.396	0.395	0.386
TR6 Akdeniz	0.397	0.404	0.407	0.399	0.395	0.396
TR7 Orta Anadolu	0.362	0.366	0.360	0.342	0.355	0.341
TR8 Batı Karadeniz	0.348	0.335	0.338	0.331	0.340	0.344
TR9 Doğu Karadeniz	0.327	0.327	0.309	0.315	0.309	0.332
TRA Kuzeydoğu Anadolu	0.404	0.390	0.393	0.398	0.400	0.380
TRB Ortadoğu Anadolu	0.417	0.427	0.386	0.373	0.386	0.380
TRC Güneydoğu Anadolu	0.404	0.396	0.375	0.380	0.379	0.380

Kaynak: TÜİK, http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=2366 Erişim Tarihi: 29.04.2017

Tablo 2’de TÜİK verilerinden elde edilen bilgiler kapsamında yıllar arasında Türkiye’ de bölgelerin gelir dağılımı gösterilmektedir. Bütün bölgelerde yıllara göre gelir dağılımının seyrinde dalgalanmalar görülmektedir. Türkiye genelinde yıllar geçtikçe eşitsizliğin azaldığı fakat 2015 yılında tekrar eşitsizliğin arttığı belirtilmektedir. Gelir dağılımı açısından 2015 yılı değerlendirildiğinde eşitsizliğin en az olduğu bölge Doğu Karadeniz Bölgesi olarak dikkat çekmektedir. Gelir dağılımındaki eşitsizliğin en çok olduğu bölge ise 2015 yılında İstanbul Bölgesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat yıllara göre genel olarak bakıldığında Akdeniz Bölgesi’ndeki eşitsizliğin de oldukça fazla olduğu anlaşılmaktadır.

4. Eğitimin Gelir Dağılımına Etkisi

Eğitim, gelir dağılımını etkileyen faktörler arasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Bireylerin elde edecekleri gelirin düzeyini belirlemede olumlu veya olumsuz bir rol üstlenmektedir. Eğitim, herkese eşit düzeyde verildiği takdirde gelir dağılımı üzerindeki etkisinin olumlu olacağı bilinmektedir. Fakat gerek bölgesel gerekse cinsiyet olarak bir ayrım gözetildiğinde eğitimin gelir dağılımı eşitsizliğini arttırıcı bir etkisi ortaya çıkmaktadır (Akça ve Ela, 2012: 252-253). Eğitimin doğrudan ve dolaylı yollardan gelir dağılımı üzerinde etkileri mevcuttur. Bireyin gelir düzeyinde yapmış olduğu olumlu etkinin yanında, gelirin adil paylaşımını sağlama konusunda da etkili olduğu bilinmektedir. Uygulanan zorunlu eğitimin ücretsiz olması, gelir seviyeleri bakımından dezavantajlı kesimlere burs gibi desteklerin sağlanmasıyla birlikte fırsat eşitliği gerçekleştirilebilmektedir (Öztürk, 2005: 37). İşgücüne katılım oranında da bir artış yaratmaktadır. Aynı zamanda eğitim, işgücüne katılım oranında da bir artış yaratmaktadır.

Türkiye’de olduğu gibi bütün dünya ülkelerinde de işgücüne katılım oranları ele alındığında, erkeklerin kadınlara olan üstünlüğünü görmek mümkündür. Yeni teknolojiler üretmek ve üretilen teknolojiye uyum sağlama hususunda da eğitimin önemi yadsınamaz. Diğer yandan kadınların eğitime katılması, aynı zamanda doğurganlık oranını da düşürmektedir. Eğitimli bireyler geliriyle orantılı bir şekilde sorumluluğunu üstlenebileceği kadar çocuk yaparak, daha sağlıklı bir nesil yetiştirmektedirler. Eğitim, dolaylı olarak suç oranlarının düşmesinde de etkilidir (Öztürk, 2005: 39). Aynı zamanda eğitimli bireyler, sağlık ve beslenme gibi konularda da eğitimsiz kişilere göre daha dikkatli davranmaktadırlar. Bu da dolaylı olarak bireyin iş hayatında daha verimli olmasını

sağlayarak, gelirin artmasında etkili olmaktadır. Eğitimli ebeveynler çocuklarının da eğitilmiş olmasına önem vererek, gelir dağılımına dolaylı olarak olumlu katkıda bulunmaktadır. Ailelerin eğitim düzeyi yükseldikçe bilinçlenme artmaktadır. Bundan dolayı özellikle kız çocukları da eğitilmiş bireyler olarak yetişmektedir. Böylece gelir dağılımındaki eşitsizliklere daha az maruz kalmaktadırlar (Çalışkan, 2007: 242).

5. Eğitim ve Gelir Düzeyi

Eğitim ile gelir arasında pozitif bir ilişki olduğu bilinmektedir. Bireylerin eğitim durumlarındaki artış, elde ettikleri gelirlere de olumlu olarak yansımaktadır. Tablo 3’ te TÜİK verilerinden yararlanarak kadınların ve erkeklerin eğitim durumlarına göre yıllık ortalama brüt kazançları ele alınmaktadır. İlköğretim, ortaokul ve ilkokul altında eğitim alan bireylerin elde ettikleri kazanç en düşük seviyelerde olurken, bunların arasında pek fark bulunmamaktadır. Hatta ilköğretim ve ortaokul düzeyinde eğitim alanların gelirleri, ilkokul ve altında eğitim alanların gelirlerinden daha düşük olabilmektedir. Bireylerin elde ettikleri kazançlar, lise ve yükseköğretimde daha belirgin olarak karşımıza çıkmaktadır. Lise altında eğitim alanların, lise mezunlarına göre daha az kazanç sağladığı, meslek lisesi mezunlarının da normal lise mezunlarına göre daha fazla kazanç elde ettiği bilinmektedir. Fakat en yüksek kazancı ise yükseköğretim mezunları elde etmektedir (Akça ve Ela, 2012: 255).

Tablo 3. Cinsiyet ve Eğitim Durumuna Göre Yıllık Ortalama Brüt Kazanç (TL)

Eğitim Durumu	2006			2010			2014		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
İlkokul	9.676	9.952	8.159	13.099	13.526	11.065	18.602	19.417	15.748
İlköğretim ve Ortaokul	9.640	9.999	8.064	13.043	13.505	10.949	18.476	19.081	15.981
Lise	11.802	12.042	11.182	16.414	16.907	15.049	21.222	21.758	19.760
Meslek Lisesi	16.334	17.312	11.990	21.280	22.195	17.109	28.143	29.561	22.842
Yüksekokul ve Üstü	27.310	29.258	23.899	35.383	37.878	31.437	51.405	55.633	45.483

Kaynak: TÜİK , http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1060 Erişim Tarihi: 30.04.017

Kadın ve erkeğin eğitimi arttıkça gelirin de arttığı Tablo 3’ te görülmektedir. Fakat kadının geliri, erkeğin gelirinden her zaman düşük olmaktadır. 2014 yılında yükseköğretim mezunu bir erkek 55.633 TL gelir elde ederken, yükseköğretim mezunu bir kadın 45.483 TL kazanç elde etmektedir. Burada kadının gelir açısından dezavantajlı olduğu görülmektedir. Cinsiyet olarak ayırmadan, genel anlamda bakıldığında da yine gelirin eğitim durumuyla orantılı bir şekilde arttığı bilinmektedir (Akça ve Ela, 2012: 255).

6. Eğitim, İşsizlik ve Yoksulluk İlişkisi

Değişen dünyada üretimin bilgiye bağımlı olması, vasıflı işgücü gereksinimini ortaya koymaktadır. Çünkü firmalar uluslararası rekabet güçlerini arttırdıkları için, eğitilmiş, yeni teknolojiye ayak uydurabilen ve verimli çalışan bireyleri istihdam etmektedirler. Bu durum eğitilmiş kişilerin istihdam oranını artırırken, eğitimsiz kişilerin istihdam oranında negatif bir etki yaratmaktadır (Taş ve Yenilmez, 2008: 165).

Eğitim düzeyi ile gelir, istihdam ve yoksulluk arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Eğitim seviyesiyle birlikte gelirin arttığı bilinmektedir. Eğitimli fertlerin diğer fertlere göre daha çok nitelik gerektiren işlerde çalıştıkları ve buna bağlı olarak daha çok gelir elde ettikleri bilinmektedir. Aynı şekilde eğitim düzeyi yükseldikçe işsizliğin de azalacağı öngörülmektedir. Ayrıca eğitimli bireylerin iş arama süresi, eğitimsiz bireylere göre daha az olmaktadır (Çalışkan, 2007: 292).

Bireyin eğitim düzeyine bağlı olarak gelirinde meydana gelen artış, eğitimin yoksulluğu azaltıcı etkisini de göstermektedir. TÜİK verilerinden elde edilen, 15 yaş ve üzeri bireylerin eğitime göre yoksulluk oranları da bunu destekler niteliktedir.

Tablo 4. Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine ve Eğitim Durumuna Göre Yoksulluk Oranı

Eğitim Durumu (15 Yaş ve üzeri)	2013		2014		2015	
	%50	%60	%50	%60	%50	%60
Okur-Yazar Olmayanlar	26.6	37.5	27.7	38.1	27.2	36.3
Bir Okul Bitirmeyenler	23.7	33.5	25.1	34.2	23.7	34.1
Lise Altı Eğitimliler	12.4	20.0	12.5	19.6	12.8	20.3
Lise Ve Dengi Okul	5.6	9.1	5.7	9.3	5.6	10.2
Yükseköğretim Mezunları	1.8	2.7	1.3	2.2	1.6	2.7

Kaynak: TÜİK, http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=2351 Erişim Tarihi: 30.04.2017

Nitekim ele alınan yılların hepsinde medyan gelirin %50 ve %60’ına göre incelendiğinde okuryazar olmayanların yoksulluk oranının, bir okul bitirmeyen bireylere göre daha fazla olduğu gözlenmektedir. Yine bir okul bitirmeyenlerin, lise altında eğitim görenlere göre, lise altında eğitim alan bireylerin ise lise mezunlarına göre daha yoksul oldukları dikkat çekmektedir. Yükseköğretim mezunlarında ise yoksulluk oranının en az olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 5. Akademik Literatürde Gelir Dağılımı ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Yazar	Veri seti	Analiz	Sonuç
Özsoy (2009)	1923-2005	VAR modeli kullanılmıştır. Değişkenlerimiz, GSYİH ve ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim, mesleki ve teknik eğitimde öğrenim gören öğrenci sayılarıdır.	Türkiye’de belirlenen yıllar arasında GSYİH ve ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim, mesleki ve teknik eğitimde öğrenim gören öğrenci sayıları arasındaki ilişki ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak GSYİH ve eğitime ait göstergeler eşbütünleşik olarak belirlenmiştir. Bunun haricinde eğitim seviyeleri ve GSYİH arasında çeşitli yönlerde Granger nedenselliğinin varlığı tespit edilmiştir. Varyans ayrıştırması ve etki tepki analizi ise büyümeyi açıklamada eğitimin önemini vurgulamada eşdeğer neticeler saptanmıştır.
Miraç Bükey ve Çetin (2017)	1980-2014	En Küçük Kareler Yöntemi kullanılmıştır. Değişken olarak iktisadi büyüme, küreselleşme,	Türkiye’de Analiz sonuçlarında iktisadi büyüme ve vergi yükü olarak ele alınan değişkenler anlamsız çıkmıştır. Küreselleşme, enflasyon ve faiz değişkenlerinin gelir dağılımını bozduğu saptanmıştır. Cari işlemler dengesinde bir birimlik artış meydana geldiğinde Gini katsayısını ortalama

		enflasyon, vergi politikası, faiz ele alınmıştır.	0.53 birim, enflasyondaki bir birim artışın Gini katsayısını ortalama 0.06 birim ve faizde meydana gelen bir birim artışın Gini katsayısını 0.05 birim artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.
Öztürk (2012)	1990-2000	Yatay kesit analizi yapılmıştır. Doğurganlık hızı ve illerin gelir düzeyi değişkenlerimiz olarak belirlenmiştir.	Türkiye’de belirtilen tarihler arasında iller düzeyinde yapılan analiz sonucunda doğurganlık hızı ile şehirlerin gelirleri arasında ters bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Doğurganlık hızının fazla olduğu şehirlerde gelir seviyesinin düşük olduğu, doğurganlık hızının düşük olduğu şehirlerde ise gelir seviyesinin yüksek olduğu sonucu saptanmıştır.
Özer ve Biçerli (2003)	1988-2001	Panel veri kullanılarak kısıtlı en küçük kareler regresyonu ile birimlere özgü sabit terimlerle sabit etkiler ve rassal etkiler modelleri kullanılmıştır. Bu analizde kadın işgücüne katılım oranı ücretler, büyüme oranı, enflasyon, işsizlik oranı değişken olarak incelenmiştir.	Türkiye’de kırsal ve kentsel bölgelere ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre kadın işgücünün emek piyasalarına katılmasında ücretler, büyüme oranı, enflasyon, işsizlik oranı gibi etkenlerin direkt olarak etki göstermediği belirlenmiş ve kadın işgücünün emek piyasalarıyla yeteri kadar bütünleşemediği sonucu gözlenmiştir.
Ulusoy, Karakurt ve Akbulut (2016)	1994-2013	Eğitim harcamalarının gelir dağılımı üzerinde etkinliği regresyon analiziyle değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada nicel araştırma modeli temel alınarak, “En Küçük Kareler Yöntemi (SEK)” ile veri analizi yapılmıştır. Enflasyon, kamu eğitim harcamaları, kamu sağlık harcamaları, iç faiz ödemeleri değişken olarak belirlenmiştir.	Türkiye’de yapılan Analiz sonuçlarına göre yükseköğretim kurumlarına yapılan kamu harcamaları bir birim artış gösterdiğinde Gini katsayısının 0.07 arttığı görülmektedir. Bu demek oluyor ki yükseköğretim kurumlarına yapılan kamu harcamalarının gelir dağılımını bozucu bir etkisi mevcuttur. Yüksek gelir grubuna dahil olan bireylerin çocuklarının yükseköğretim kurumlarından daha fazla faydalanması şüphesiz ki gelir dağılımında bu kesimi avantajlı konuma getirmektedir. Kamu tarafından yapılan sağlık harcamalarının ise bir birim artışı karşılığında Gini katsayısı 0.016 azalmaktadır. Diğer değişkenlerden iç faiz ödemelerinin bir birim artışı Gini katsayısını 0.0024 artırırken enflasyon oranının bir birim artışı Gini katsayısını 0.00025 artırmaktadır.

7. Metodoloji ve Data Analiz Kısmı

Gelir dağılımının ölçümünde önemli bir gösterge olarak kullanılmakta olan Gini katsayısına ait veriler bazı ülkeler haricinde düzenli zaman serisi şeklinde bulunmamaktadır. Bu yüzden gelir dağılımı ile ilgili olan çalışmalar daha çok panel veri analizi ya da yatay kesit analizi ile incelenmektedir. Türkiye’de de Gini katsayısı 2002 yılından sonra düzenli aralıklarla hesaplanmaya başlamıştır. Bundan dolayı çalışmada bağımlı değişken olarak ele alınan Gini katsayısı, University of Texas Inequality Project (UTIP) çalışmaları neticesinde elde edilen veri setinden alınarak analiz yapılması mümkün duruma gelmiştir (Dişbudak ve Süslü, 2007: 3).

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/31

Tablo 6. Türkiye’nin Gelir Dağılımı Adaletsizliğine Dair Çoklu Regresyon

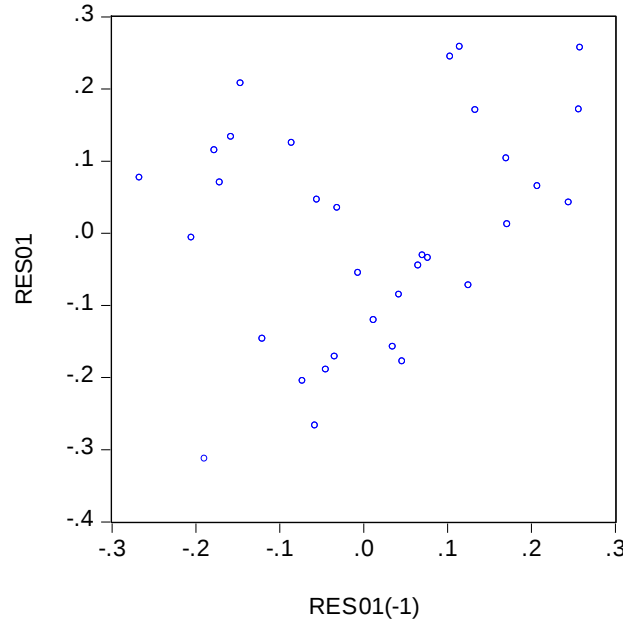
	p-değeri	t-değeri	Durbin-Watson	r-kare	AR(1)	@trend
Enflasyon	0.0138	2.632973	1.342637	0.825224	0.0021	0.7643
Eğitim Harc.	0.0538	2.016874	1.342637	0.825224	0.0021	0.7643
DYY	0.0148	2.602633	1.342637	0.825224	0.0021	0.7643
Dış Borç	0.0156	2.581698	1.342637	0.825224	0.0021	0.7643
GSMH	0.7246	0.356053	1.342637	0.825224	0.0021	0.7643
İşsizlik	0.0248	-2.376516	1.342637	0.825224	0.0021	0.7643
C	0.0256	-2.362787	1.342637	0.825224	0.0021	0.7643

Tablo 6’da analizi yapılan çoklu doğrusal regresyon modelinde, değişkenler arası sahte regresyon varlığı veya yokluğu ile ilgili olarak eklediğimiz @trend sonucu 0.05’den büyük olduğu için testimizden çıkarılmıştır ve böylece modelimizde sahte regresyon durumu söz konusu değildir. 1980 – 2013 yılları arasında senelik olarak almış olduğumuz verilere dair değişkenlerimizden GİNİ_THEİL bağımlı değişken, enflasyon, eğitim harcamaları, doğrudan yabancı yatırımcı, dış borçlanma, GSMH ve işsizlik ise bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Türkiye’nin enflasyonunun, eğitim harcamalarının, doğrudan yabancı yatırımlarının, dış borcunun, GSMH’sinin ve işsizliğinin gelir dağılımı adaletsizliğine etkisini ölçmek için 1980 ile 2013 yılları arasındaki veri alınmış ve toplamı ise 34’tür. Parametrik bir analiz yapabilmek için örneklem büyüklüğü $n > 30$ olmalıdır. Enflasyona dair yapılan ölçümde p-değeri sonucu 0.01380, eğitim harcamalarına dair yapılan ölçümde p-değeri sonucu 0.0538, doğrudan yabancı yatırımcı için yapılan ölçümde p-değeri sonucu olarak 0.0156, dış borç için yapılan ölçümde p-değeri sonucu olarak 0.02 ve işsizlik için ise 0.0248 olarak elde edilmiştir. Dolayısıyla elde edilen bu sonuçlar önemli bir bulgulardır ve GSMH hariç enflasyon, eğitim harcamaları, doğrudan yabancı yatırımcı, dış borç, ve işsizlik arttıkça gelir dağılımı adaletsizliği artmıştır. Ayrıca, çoklu regresyon testi ’ne başlamadan varyans patlamasını engellemek için önce E-Views programında verilerin logaritması alınmıştır.

Otokorelasyon indikatörlerinden olan “AR(1)” komut olarak programımıza eklenmiştir. AR(1) sonucu ise 0.021 yani 0.05’in altında çıktığı için modelimizde otokorelasyon yoktur. Ayrıca, otokorelasyon problemi olmadığına dair diğer bir gösterge ise Durbin Watson Testi’nin 1.342637 dolaylarında çıkmış olmasıdır ve bu sonuç optimal düzeydedir. Şekil.X2.’deki grafikte ise kalıntılar rastgele dağılmıştır. Dolayısıyla, bütün sonuçlar analizimizde otokorelasyon olmadığı gerçeğini açıkça ortaya koymuştur. Tablo 6’daki Türkiye’nin gelir dağılımı adaletsizliği ile ilgili yapılan çoklu regresyon analizde elde edilen modelde otokorelasyon olup olmadığına dair kalıntı grafiğine baktığımızda kalıntıların rast gele dağıldığı açık bir şekilde görülmektedir ve eğer rastgele dağılma yerine tek bir noktada toplanmış olsalardı çok güçlü bir şekilde otokorelasyon olma ihtimalini güçlendirecekti.

Tablo 6’da p-değeri sonucu enflasyon için 0.0138, eğitim harcamaları için 0.0538, doğrudan yabancı yatırımcı için 0.0148, dış borç için 0.0156, GSMH için 0.7246 ve işsizlik için ise 0.0248 olarak elde edilmiştir. GSMH hariç tüm değişkenlerimize dair p-değeri sonuçları 0.05’in altında çıkmıştır.

Şekil 2. Otokorelasyon Kalıntı Grafiği

Gelir dağılımı adaletsizliği, enflasyon, eğitim harcamaları, doğrudan yabancı yatırımcı, dış borç, GSMH ve işsizlik ile ilgili değişkenlerimize ait serilerimizin durağan olup olmadığının tespiti için ADF (Artırılmış Dickey-Fuller) birim kök testi yapılmış, maksimum gecikme uzunlukları 2 olarak alınmış ve uygun gecikme uzunluğu Serena ve Perron'un (2001) tavsiye ettiği AIC yani Akaike Bilgi Kriteri ile belirlenmiştir. Johansen eş-bütünleşme testi değişkenler arası uzun dönemli ilişkiyi inceler ve bu test yapılmadan önce seriler, GİNİ, enflasyon, eğitim harcamaları, doğrudan yabancı yatırımcı, dış borç, GSMH ve işsizlik için 1. dereceden durağan hale getirilmiştir. Serilerimiz durağan hale getirildikten sonra Türkiye'de 1980 - 2013 yılları arasında senelik olarak almış olduğumuz verilere dair değişkenlerimiz arasındaki uzun vadeli ilişki olup olmadığı test edilmiştir. Johansen eş-bütünleşme testinin sonuçlarına göre Türkiye'de 1980 - 2013 yılları arasında gelir dağılımı adaletsizliği, enflasyon, işsizlik ve eğitim harcamaları arasında uzun vadeli ilişki vardır.

Tablo 7. Türkiye İçin ADF Birim Kök Testi Sonuçları

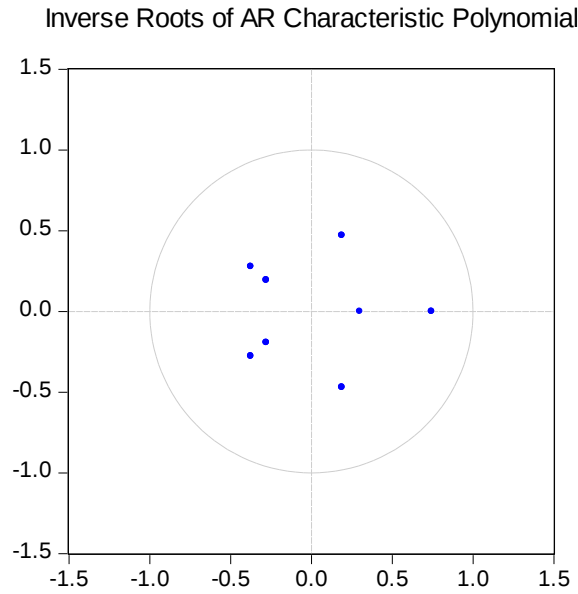
Ülke	Değişkenler	Seriler durağanlaştırılmadan önce	Seriler durağanlaştırıldıktan sonra 1. Fark
Türkiye		t-istat/ krit değ %5/ p-değ	t-istat/ krit değ %5/ p-değ
	Gini	-1.34 / -2.95 / 0.5976	-5.03 / -2.95 / 0.0003
	Enflasyon	-0.87 / -2.95 / 0.7827	-6.26 / -2.95 / 0.0000
	İşsizlik	-1.04 / -2.95 / 0.7236	-3.86 / -2.95 / 0.0059
	Eğitim Harc.	-1.74 / -2.95 / 0.3980	-6.52 / -2.95 / 0.0000

Tablo 8. Türkiye İçin Johansen Eşbütünleşme Testi

	Hipotezler	Özdeğer İstatistiği	İz İstatistiği	0.05 Kritik Değer	p-Değeri
Türkiye	$r=0$	0.505285	56.75070	47.85613	0.0059
	$r=1, r \geq 1$	0.438985	34.93371	29.79707	0.0117
	$r=2, r \geq 2$	0.365069	17.01546	15.49471	0.0293
	$r=3, r \geq 3$	0.090306	2.934043	3.841466	0.0867

Türkiye için analize konulan dört değişken arasında uzun vadeli ilişkiyi ve trendi daha kapsamlı ele alarak test etmek için Vektör Otoregresif Model (VAR) analizi yapılmıştır. Ayrıca, her üç değişken içsel (endogenous) değişken olarak belirlenerek gecikme değerleri (lag order) 1-2 şeklinde belirlenmiştir. GINI, enflasyon, işsizlik ve eğitim harcamaları değişkenlerimize dair serilerimizin durağan olup olmadığının anlaşılması için ADF (Artırılmış Dickey-Fuller) birim kök testi kullanılmıştır. Maksimum gecikme uzunlukları 2 olarak değerlendirilmiş ve gecikme uzunluğu Serena ve Perron’un (2001) önerdiği Akaike Bilgi Kriteri (AIC) ile gösterilmiştir. Böylece, eşbütünleşme testi’ni yapabilmek ve Tablo 6.’da yapılan çoklu regresyon analizinde hangi bağımsız değişkenlerin gelir dağılımı adaletsizliğini etkilediği ile ilintili olan sonuçları ile paralellliğini masaya yatırmak için doğrulanmaya çalışılan uzun dönemli ilişki, AR karakteristik polinomunun ters köklerinin çemberin içinde merkeze yakın bir şekilde yer alması ile aşağıdaki Şekil 3.’de net bir şekilde ortaya konulmuştur. Dolayısıyla, bu çalışmadaki VAR modeli durağan hale getirilmiştir. En sonunda, uyarım cevap fonksiyonunu da varyans ayrıştırmasını da test ederek hangi bağımsız değişkenin bir diğerine göre daha fazla etki ettiği gösterilmiştir.

Şekil 3. Türkiye için AR Karakteristik Polinomunun Ters Kökleri.

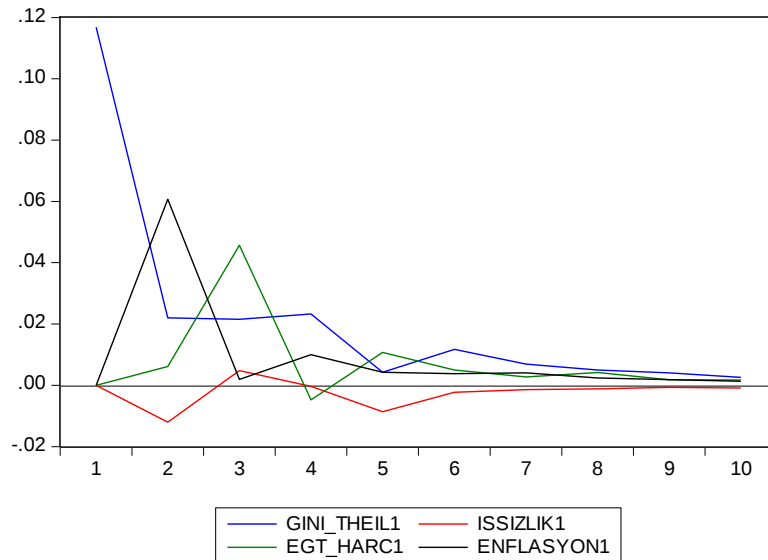
Tablo 9. Varyans Ayırıştırması Analizi

Gini Katsayısının Varyans Ayırıştırması					
Dönem	S.E.	GİNİ	İŞSİZLİK	EĞİTİM HARC.	ENFLASYON
1	0.116799	100.0000	0.000000	0.000000	0.000000
2	0.134158	78.49027	0.801725	0.210659	20.49734
3	0.143442	70.91926	0.814113	10.31806	17.94856
4	0.145736	71.24958	0.789145	10.10307	17.85820
5	0.146509	70.58495	1.126837	10.53366	17.75455
6	0.147128	70.62688	1.140972	10.56124	17.67091
7	0.147380	70.60786	1.146166	10.55893	17.68704
8	0.147549	70.56198	1.149855	10.61503	17.67313
9	0.147628	70.56109	1.150908	10.61849	17.66951
10	0.147670	70.55257	1.153718	10.62643	17.66728

Hem varyans ayırıştırması hem de etki tepki analizi sonuçlarına göre en fazla gelir dağılımını etkileyen bağımsız değişken enflasyondur. Gelir dağılımını etkileyen ikinci en büyük bağımsız değişken ise eğitim harcamalarıdır. En az etkileyen değişken ise işsizliktir. Yukarıda Tablo 9.'da Gini katsayısını en fazla etkileyen enflasyonun sonucu 17.66728 olarak çıkmıştır. Eğitim harcamalarının sonucu ise 10.62643 ve işsizliğin sonucu ise 1.153718 olarak çıkmıştır. Enflasyon hem çoklu regresyon analizinde hem de varyans ayırıştırması ve etki tepki analizinde gelir dağılımı adaletsizliğini en fazla etkileyen değişken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 4. Etki Tepki Analizi

Response of GINI_THEIL1 to Cholesky
One S.D. Innovations

8. Sonuç

Gelir dağılımındaki adaletsizliği azaltmakta oldukça önemli bir rol oynadığı bilinen eğitim, bireyler ve bölgeler arasında eşit olarak gerçekleştirilirse, gelir dağılımı olumlu yönde etkilenmektedir. Ancak eğitim, bölgelere veya cinsiyetlere eşit olarak uygulanmazsa, gelir dağılımı açısından eşitsizliği artırıcı bir etkiye sahip olmaktadır. Bu durum çalışmada yapılan ampirik bulgularla örtüşmektedir ki akademik literatürde yapılan araştırmalar da eğitimin düzeyi arttıkça, elde edilen gelirin artış gösterdiği, istihdam oranının yükseldiği, işsizlik ve yoksulluk oranlarının düştüğü görülmektedir. Nitekim, bu çalışmada Tablo 6.’daki çoklu regresyon modelinde elde edilen işsizliğin gelir dağılımı adaletsizliğine etkisine dair p-değeri sonucu 0.0248 olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla, devletin istihdamı arttırmaya yönelik uygulayacağı politikalar gelir dağılımı eşitsizliğini azaltmada önemli rol oynayacağı açıkça görülmektedir. Türkiye’de eğitimin özellikle kırsal kesimlerde daha düşük olduğu bilinmektedir. Aynı şekilde kadınlar da cinsiyet ayrımına maruz kalarak, eğitim konusunda erkeklerin gerisinde bulunmaktadır. Kadınlar ve erkekler arasında yaşanan bu eğitim eşitsizliği sonucunda, kadınların istihdam oranı, gelirleri, işgücüne katılımları daha düşük olmaktadır. İşsizlik, yoksulluk oranları ise erkeklere göre oldukça fazla olarak karşımıza çıkmaktadır.

Afşar, Cura ve Tekkulak’a göre (2017) 2000 – 2016 yılları arasında çeyrek veriler halinde ekonomik büyüme ve işsizlik arasında ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Ekonomik büyümedeki %1’lik bir artışın işsizliği %0,1 gerileteceğini gösteren EKK tahmin sonuçları Granger nedensellik testi ile paralellik göstermektedir. Dolayısıyla, Afşar, Cura ve Tekkulak’ın (2017) buldukları sonuçlara göre %5 istatistiki anlamlılık seviyesi içerisinde iktisadi büyüme işsizliğin nedenselidir. Sugözü, Erdoğan ve Ulaşan ise (2017) yaptıkları çalışmada 2002 – 2015 yıllarını baz alarak gelir dağılımı adaletsizliğini etkileyen faktörler arasında yüksek faiz ödemeleri, enflasyon ve işsizlik oranları olarak göstermişlerdir. Bu çalışmadaki bulgularla Sugözü, Erdoğan ve Ulaşan’ın (2017) araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir.

Devletin uygulamış olduğu önleyici politikalardan biri olan zorunlu eğitimle bu dağılımdaki eşitsizlik dolaylı olarak engellenmeye çalışılmaktadır. Zorunlu ve ücretsiz yapılan eğitim düşük ve yüksek gelirli bireyler arasındaki gelir eşitsizliğini dolaylı olarak azaltmaya yöneliktir. Çünkü düşük gelirli aileler, geçim sıkıntısı çektikleri için eğitim harcamalarına pek önem vermemektedirler. Yüksek gelirli aileler ise eğitime oldukça önem vermektedirler. Uygulanan bu yöntemle düşük ve yüksek gelirli bireyler arasındaki makasın daha çok açılması engellenmeye çalışılmaktadır. Fakat yükseköğretimin ücretsiz ve zorunlu olmamasından dolayı genellikle yüksek gelirli aileler tarafından daha çok tercih edilmektedir. Katırcıoğlu (2010) ise yaptığı çalışmada Avrupa ve diğer dünya ülkelerinde hayat standartlarının eğitimin gelişmesinde önemli rol oynadığı üzerine vurgu yapmıştır. Lise ve yükseköğretim için özel talepleri etkileyen en önemli faktörlerden birisi hanehalkının gelir düzeyi ve aileler tarafından üstlenilen maliyettir.

Bunun sonucunda da yükseköğretim alanında gelir dağılımındaki eşitsizlik artış göstermektedir ve Türkiye açısından olumsuz bir durum oluşturmaktadır. Buna bağlı olarak eğitim, özellikle gelişmekte olan ülkelerin refah düzeyine ulaşmada olmazsa olmazdır. Bu çalışmada yapılan ekonometrik analizlere göre özellikle çoklu regresyon modelindeki ölçümde eğitim harcamalarının gelir dağılımı adaletsizliğine etkisi yani p-değeri 0.0538’dir. Bu sonuç ise yükseköğretimin zorunlu olmaması ve özellikle yoksul kesimin yükseköğretimi ikinci planda görmesi ve Maslow’un hiyerarşi teorisine göre de daha çok temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik adımlar atmaları her ne kadar gelir dağılımı adaletsizliğini düşüreceği ön görülse de, Tablo 6.’da yapılan çoklu regresyon modelinde eğitim harcamalarının gelir dağılımı adaletsizliğini körüklediği görülmektedir.

Metodoloji kısmındaki ampirik bulgulara göre, 1980 – 2013 yılları arasında senelik olarak almış olduğumuz verilere dair değişkenlerimizden GİNİ_THEİL bağımlı değişken, enflasyon, eğitim harcamaları, doğrudan yabancı yatırımcı, dış borçlanma, GSMH ve işsizlik ise bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Çoklu regresyon modelinde aynı varyans ayrıştırması ve etki tepki analizinde olduğu gibi GİNİ_THEİL’i en fazla etkileyen bağımsız değişken enflasyondur. Tablo 6.’daki P-değeri 0.0138 olarak bulunmuştur.

Bu çalışmadaki hem varyans ayrıştırması hem de etki tepki analizi sonuçlarına göre en fazla gelir dağılımı adaletsizliğini etkileyen faktör enflasyondur. Gelir dağılımını etkileyen ikinci en büyük faktör ise eğitim harcamalarıdır. En az etkileyen faktör ise işsizliktir. Ayrıca Johansen eş-bütüleşme testinde de Türkiye’de 1980 - 2013 yılları arasında gelir dağılımı adaletsizliği, enflasyon, işsizlik ve eğitim harcamaları arasında uzun vadeli ilişki vardır. Uygulanan bütün ekonometrik modeller gelir dağılımı adaletsizliği, enflasyon ve eğitim harcamaları arasında uzun vadeli ilişki ve korelasyon olduğunu göstermiştir.

Hem etki tepki ve varyans ayrıştırması hem de çoklu regresyon modeline göre gelir dağılımı adaletsizliğini en fazla etkileyen bağımsız değişkenimiz olan enflasyonun nasıl azaltılacağına dair bazı yöntemler mevcuttur. Bu yöntemlerden ilki devletin para politikasını düzeltmesidir. Diğer bir yol ise arz ekonomisi politikasıdır. Bu politikaya göre uzun vadeli rekabet ve üretkenlik hedefi artırılmalıdır. Mesela, şirketlere serbestleşme ve özelleştirme politikalarının uygulanması, hem piyasaların üretkenliğini hem de rekabeti daha etkili bir şekilde arttıracaktır ki bu serbest piyasa ekonomisinin etkin bir şekilde işlemlerini sağlayacaktır. Böylece, uygulanan bu politikalar enflasyonun ve onun getirdiği baskıların uzun dönemli azalmasını sağlayacaktır. Son olarak, devlet harcama ve vergilendirme politikasını değiştirmelidir. Harcamaları düşürmeli ve daha fazla vergi toplamalıdır.

KAYNAKÇA

- Akça, H., Ela, M. (2012). Eğitim ve Gelir Dağılımı İlişkisi: Türkiye Değerlendirmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3), 241-260.
- Aktan, C. C., Vural, İ.Y. (2002). Gelir Dağılımında Adaletsizlik ve Gelir Eşitsizliği: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri. *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*, 1-21.
- Altınışık, İ., Peker, H. S. (2008). Eğitim Ve Gelir Dağılımı Eşitsizliği. *KMU İİBF Dergisi*, 10(15), 101-118.
- Afşar, B., Cura, F., & Tekkulak, M. (2017). İktisadi Büyüme ve İstihdam İlişkisi: Türkiye Uygulaması (2000-2015). *İktisat, Finans ve Siyaset*, 12(12), 1-20.
- Bükey, A. M., Çetin, B. I. (2017). Türkiye’de Gelir Dağılımına Etki Eden Faktörlerin En Küçük Kareler Yöntemi ile Analizi. *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 103-117.
- Çalışkan, Ş. (2007a). Eğitimin Getirisi (Uşak İli Örneği). *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 235-252.
- Çalışkan, Ş. (2007b) Eğitim-İşsizlik ve Yoksulluk İlişkisi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 1(13), 284-308.
- Çalışkan, Ş. (2010). Türkiye’de Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (59), 89-132.
- Çiftçi, C., Kangallı, S. G. (2015). Eğitim ve Gelir. *Ege Akademik Bakış*, 15(1), 141-152.

- Dağdemir, Ö., Acaroğlu, H. (2011). Türkiye’de Bölgesel Gelir Dağılımının İller Düzeyinde Analizi: 1990-2006. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 39-56.
- Dişbudak, C., Süslü, B. (2007). Türkiye’de Kişisel Gelir Dağılımını Belirleyen Makroekonomik Faktörler. *Ekonomik Yaklaşım*, 18(65), 1-23.
- Elveren, A. Y. (2013). Gelir Dağılımı Çalışmaları İçin Bir Alternatif: Texas Üniversitesi Eşitsizlik Projesi Veri Setleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 35-42.
- Emirhan, P. N. (2015). Göreli Yoksunluk ve Bölgeler Arası Göçler: Türkiye Örneği. *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 79-89.
- Genç, Y., Kara, H. Z. (2016). İç Göç Sürecinde Birey Rollerinin Toplumsal Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 31-40.
- Katırcıoğlu, S. T. (2010). International Tourism, Higher Education and Economic Growth: The Case of North Cyprus. *The World Economy*, 33(12), 1955-1972.
- Kuştepel, Y., Halaç, U. (2004). Türkiye’de Genel Gelir Dağılımının Analizi ve İyileştirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(4), 143-160.
- Özer, M., Biçerli, K. (2003). Türkiye’de Kadın İşgücünün Panel Veri Analizi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 55-86.
- Özsoy, C. (2009). Türkiye’de Eğitim ve İktisadi Büyüme Arasındaki İlişkinin VAR Modeli İle Analizi. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 4(1), 71-83.
- Öztürk, L. (2012). Türkiye’de İllerin Yoksulluk Nedeni Olarak Toplam Doğurganlık Hızları: Yatay Kesit Bir Analiz, 1990-2000. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 31(1), 193-210.
- Öztürk, N. (2005). İktisadi Kalkınmada Eğitimin Rolü. *Sosyo Ekonomi Dergisi*, 1(1), 27-44.
- Selim, R. Günçavdı, Ö. Bayar, A. A. (2014). Türkiye’de Bireysel Gelir Dağılımı Eşitsizlikleri: Fonksiyonel Gelir Kaynakları ve Bölgesel Eşitsizlikler. *Tüsiad report No: TÜSİAD*, 2014-06, 15-201.
- Serena, N. ve Perron, P. (2001). Lag Length Selection and the Construction of Unit Root Tests with Good Size and Power. *Econometrica*, 69(6), 1519-1554.
- Sugözü, İ. H., Erdoğan, S., & Ulaşan, E. (2017). Faiz Harcamalarının Gelir Dağılımına Etkisi ve Gelir Dağılımını Bozan Faktörler Üzerine Bir Uygulama. *İktisat, Finans ve Siyaset*, 12(12), 231-250.
- Tahir, N. A. (2015). Bulgar Komünist Partisi ve Bulgaristan’daki Türklere Yönelik Asimilasyon Politikası. *Journal of International Social Research*, 8(41), 578-587.
- Taş, U., Yenilmez, F. (2008). Türkiye’de Eğitimin Kalkınma Üzerindeki Rolü ve Eğitim Yatırımlarının Geri Dönüş Oranı. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 155-186.
- Ulusoy, A., Karakurt, B., Akbulut, Eyüp. (2016). Eğitim Harcamalarının Gelir Dağılımına Etkisi: Türkiye’de Yükseköğretimin Gelir Eşitsizliğini Giderici İşlevi, *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 45-75.
- Üzümcü, A., Korkat, M. (2014). Türkiye’de Gelir Dağılımı Adaletsizliği ve Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımların Gelişimi (2003-2012). *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler*

Fakültesi Dergisi, 5(8), 135-166.

Elektronik Kaynak

TÜİK, http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1602 Erişim Tarihi: 29.04.2017

TÜİK, http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=2366 Erişim Tarihi: 29.04.2017

Kaynak: TÜİK , http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1060 Erişim Tarihi: 30.04.017

TÜİK, http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=2351 Erişim Tarihi: 30.04.2017